

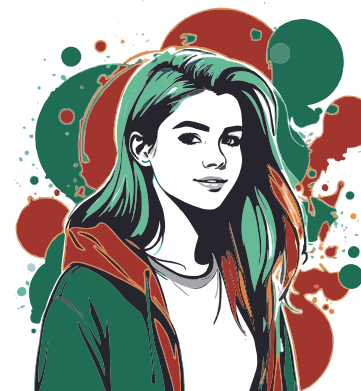

AKADEMIA JAGIELLOŃSKA

ul. Prosta 4, 87-100 Toruń
www.akademijagiellonska.pl

Młdzież w świecie finansów
- Jak zarządzać swoimi finansami
i jak je kontrolować?

ZACZYNAAMY

W tym opracowaniu poruszymy podstawową wiedzę na temat pieniądza, finansów, budżetu, banków, wyjaśnione będą pojęcia: akcja, obligacja, inflacja czy deflacja oraz przybliżone zostaną inne terminy związane z szeroko rozumianą gospodarką i finansami. Dlaczego tylko podstawową wiedzę? Ponieważ to obszar tematyczny olbrzymi, o którym można pisać i wyjaśniać niemal bez końca. Jednak od czegoś musimy zacząć, zatem przyjrzyjmy się na początek pieniądzu i jego historii.

Pieniądz jest podstawowym środkiem wymiany towarowej. Spytacie – ale, czy było tak zawsze? Czy nadal tak będzie? Na te pytania, jak i na wiele innych, będziemy starali się znaleźć odpowiedź w tej publikacji. Postaramy się tłumaczyć to w możliwie prosty sposób, ale nie unikniemy tematów bardziej złożonych ponieważ taki właśnie jest świat finansów.

Jako środek wymiany, pieniądz ułatwia wszelkie transakcje, zapewniając, że wymiana ma charakter bezpośredni. Bez pieniądza jedynym możliwym sposobem zapłaty byłaby bezpośrednia wymiana dóbr, czyli barter. Przykładowo, za wizytę u fryzjera i ścięcie włosów, moglibyśmy zostawić w zakładzie kilka kilogramów owoców, które to wcześniej uzyskane były w zamian za uprzątnięcie komuś mieszkania. Właściciel mieszkania stałby się natomiast dysponentem owoców w zamian za wymianę chleba, który upiekł z mąki uzyskanej w wyniku wymiany kolejnej rzeczy z inną osobą. Tak poprzez wymianę towaru za towar czy usługi za usługę w długim szeregu cykli można by próbować obyć się bez pieniądza. Historia jednak pokazała, że barter nie jest dobrą i wystarczającą formą dla transakcji handlowej.

W dzisiejszym świecie wszystko, co związane z pieniądzem, odgrywa kluczową rolę w stosunkach gospodarczych i społecznych każdego państwa.

Pieniądz spełnia trzy ważne i podstawowe funkcje:

- Jest środkiem wymiany i regulowania zobowiązań.
- Jest jednostką obrachunkową służącą do wyrażania i porównywania wartości oraz rejestrowania wzajemnych należności.
- Jest środkiem przechowywania wartości w czasie.

To, że pieniądz jest środkiem przechowywania wartości w czasie oznacza, że pieniądz posiada wartość wtedy gdy zostanie mu ona publicznie przypisana. Wartość pieniądza w czasie jest zmienna. Posiadane w portfelu pieniądze mają w określonym czasie określoną wartość. Wraz z upływem tygodni, miesięcy czy lat, na skutek wydarzeń i działań praw ekonomii wartość posiadanych pieniędzy może być większa lub mniejsza od wartości aktualnej.

Kolejną cechą pieniądza jest bycie jednostką obrachunkową, co oznacza, że w pieniądzu są wyrażone ceny oraz prowadzone są transakcje zakupu i sprzedaży.

Zanim zostanie przedstawiona tu podstawowa wiedza na temat zarządzania własnymi finansami, wiedza o oszczędzaniu czy inwestowaniu, spójrzmy najpierw na to, skąd wziął się pieniądz i zapoznajmy się w skrócie z jego historią.

Na początku był barter – wymiana towaru za towar. Jeśli ktoś posiadał czegoś za dużo, wymieniał się na coś innego, bardziej mu potrzebnego. Barter miał jednak jedną zasadniczą wadę. Potrzeby dwóch stron uczestniczących w wymianie musiały być dopasowane. Mogło się bowiem zdarzyć, że jedna i druga strona dysponowała towarami, ale były one nieatrakcyjne dla obu stron. By rozwiązać ten problem, ludzie zaczęli handlować przy użyciu pośrednich środków wymiany. Te często przyjmowały formę dóbr powszechnie pożądaných i akceptowanych, takich jak muszle, ryż, skóry zwierząt, biżuteria i inne.

Stopniowo, około 3000 lat temu te specjalne środki wymiany zaczęły podlegać standaryzacji i ujednoliceniu. Pierwsze monety na świecie pojawiały się w różnych częściach świata, zarówno w starożytnej Grecji jak i starożytnych Chinach. W licznych kulturach przez setki lat środkiem płatniczym były cenne kruszce – złoto i srebro, z nich to zaczęto wyrabiać pierwsze monety.

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Często umieszczano na nich wizerunki władców, a wartość takiej monety zależała w większości przypadków od ilości zawartego w niej szlachetnego kruszcu. Niestety gdy złota i srebra brakowało władcy notorycznie potrafili „psuć” pieniądź, dodając do monet coraz więcej tańszych metali. Tu możemy wspomnieć o naszym znakomitym rodaku, pochodzącym z Torunia znakomitym astronomie, twórcy teorii heliocentrycznej – Mikołaju Koperniku. On bowiem napisał „zły pieniądź wypiera pieniądź dobry”. Oznacza to nic innego jak fakt, że monety z większą ilością kruszcu znikają, a z czasem dominują w obrocie monety z mniejszą zawartością metali szlachetnych.

PIENIĄDZ PAPIEROWY

W Chinach, wiele wieków temu, pojawiły się pierwsze pieniądze papierowe – zdecydowanie wygodniejsze od ciężkich monet, zwłaszcza podczas dużych transakcji. W Europie pierwsze pieniądze papierowe zostały wyemitowane w XVII wieku w Szwecji. Te papierowe potwierdzenia na okaziciela można było odsprzedać innym osobom, a nabywca potwierdzenia mógł pobrać z banku miedziany depozyt. Rozwiązanie, by płacić papierowymi kwitami zamiast ciężkimi płytami z miedzi, okazało się łatwe i zdecydowanie bardziej użyteczne. Tak powstał pierwszy w Europie bank centralny, emitujący pierwsze papierowe pieniądze na naszym kontynencie.

Pierwsze banknoty na terenie Polski wydrukowano w 1794 r. podczas oblężenia Warszawy w trakcie Insurekcji Kościuszkowskiej. Z braku kruszcu rozpoczęto produkcję biletów skarbowych – jak je wówczas określano. Jednak jeszcze w czasach panowania ostatniego króla Polski Stanisława Augusta rozważano na wzór innych państw wprowadzenie takiej formy obrotu, aby zrekomensować dług państwowy.

Na świecie pierwsze karty płatnicze pojawiły się w 1949 roku, natomiast w Polsce pierwsze płatności kartami miały miejsce w 1967 r. W 1987 r. Bank Pekao S.A. zamontował pierwszy bankomat w Polsce w Warszawie. W tym też roku wymieniony wcześniej bank zaczął wydawać pierwsze tzw. karty identyfikacyjne, które umożliwiały wypłatę pieniędzy z bankomatu w kwocie do 150 dolarów. W 1991 r. powstaje PolCard, który staje się centrum autoryzacyjno-rozliczeniowym w Polsce, największych światowych organizacji płatniczych takich jak np. VISA czy MasterCard. Rok później bardzo powoli zaczęły się pojawiać pierwsze elektroniczne terminale płatnicze. Na początku w Polsce głównie funkcjonowały polskie karty płatnicze, które z czasem były wypierane przez karty debetowe i kredytowe, które są wydawane przez międzynarodowe organizacje kartowe. Na początku najpopularniejsza formą płatności kartą płatniczą oprócz wkładania jej do terminala były paski magnetyczne, następnie pojawił się system płatności NFC czyli płatności zbliżeniowej najpierw kartą, a dziś już smartfonem lub innym urządzeniem wyposażonym w technologię NFC.

W latach 90. gwałtowny postęp technologiczny i rozwój Internetu doprowadził do rewolucji w finansach. Pojawiły się pierwsze niezależne formy wirtualnego pieniądza. XXI wiek stał się okresem dynamicznego rozwoju kryptowalut. Według szacunków Europejskiego Banku Centralnego w obiegu pozostaje około 500 „walut” wirtualnych. Ich obecność zaznaczona jest nie tylko w świecie wirtualnym. Obecnie za kryptowaluty możemy sporo realnie nabyć rzeczy np. dobra, usługi czy waluty realne. Jednak warto pamiętać, że korzystanie z kryptowalut rodzi duże ryzyko np. brak przejrzystości mechanizmu generowania i przesyłania, anonimowość przeprowadzanych operacji, słaba ochrona przed kradzieżami wirtualnych portfeli lub serwerów, utrata płynności, awaria systemów komputerowych, duża zmienność kursu kryptowalut. W przypadku kryptowalut niestety pojawia się dużo nieuczciwych zachowań takich jak pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu. Warto też zwrócić uwagę, że bardzo często państwa nie posiadają jasnych regulacji odnośnie tej formy pieniądza.

Tak oto przedstawia się pokrótce droga od pieniądza towarowego, poprzez pieniądź kruszcowy, gotówkowy i bezgotówkowy. Ta historia przemian jest interesująca, ale naszym celem głównym jest poszerzenie wiedzy na temat finansów osobistych, finansów gospodarstw domowych oraz finansów w skali państwa jak i świata.

Oto główne tematy, które zostaną poruszone w niniejszej broszurce:

1. Podstawowa wiedza w zakresie zarządzania własnymi finansami;
2. Wiedza w zakresie oszczędzania i inwestowania;
3. Wiedza w zakresie obrotu gotówkowego i bezgotówkowego oraz bezpieczeństwa dokonywania transakcji, także w kontekście innowacji technologicznych;
4. Wiedza w zakresie głównych instytucji wpływających na stabilność ekonomiczną i finansową państwa;
5. Wiedza w zakresie inflacji, stabilności systemu finansowego, funkcji i zadań Narodowego Banku Polskiego (NBP).

1. Podstawowa wiedza w zakresie zarządzania własnymi finansami

Wiedza w zakresie zarządzania własnymi pieniędzmi zapewnia podstawowe umiejętności finansowe, które mogą być przydatne niezależnie od wieku. Czy jesteśmy młodzi czy mamy już znacznie więcej lat mądre zarządzanie własnymi zasobami finansowymi to cenna umiejętność dająca nam stabilność i pozwalająca realizować cele, które sobie stawiamy. Ta wiedza zdobywana i praktykowana w młodych latach staje się wsparciem na przyszłość, m.in. w zarządzaniu znacznie większym budżetem domowym.

Wyobraźmy sobie na przykład, że w skutek zrzędzenia losu dochodzi do sytuacji, w której potrzebujemy wydać znaczną sumę pieniędzy. Może to być niespodziewany, lecz atrakcyjny w cenie wyjazd ze znajomymi, ale może to też być awaria ważnego dla nas sprzętu, na przykład telefonu czy komputera, bez którego nie możemy praktycznie funkcjonować w dzisiejszym, cyfrowym świecie. Co wówczas zrobimy? Jak nie dopuścić do sytuacji, w której praktycznie rzecz biorąc, skazani jesteśmy wyłącznie na pożyczki (o ile znajdziemy pożyczkodawcę), gdy nie mamy nic odłożone? Jak uchronić się od takich sytuacji?

Młodzi ludzie często nie zdają sobie sprawy, jak to w ogóle z tymi pieniędzmi jest i jak to zrobić, by nimi mądrze zarządzać. Podpowiadamy kilka kroków, które mogą pomóc w tworzeniu własnego budżetu, a co za tym idzie, nauczyć gospodarowania pieniędzmi na przyszłość. Jak możemy sobie pomóc? Pomoże nam:

- Określanie celów finansowych, czyli zdefiniowanie, co chcemy finansowo osiągnąć jest jednym z podstawowych kierunków, które powinniśmy sobie wytyczyć. Rozumiemy przez to na przykład: zebranie oszczędności na wakacje, na studia, na prawo jazdy, czy choćby na karnet do klubu fitness. Określenie celów pozwala skoncentrować się na realizacji przyszłych planów. Ważne jest, aby te cele wzbudzały w nas silną motywację. Łatwiej bowiem oszczędza się, kiedy czegoś pragniemy, wówczas łatwiej nam zrezygnować z wydatków na zbędne drobiazgi.
- Identyfikacja swojego źródła dochodów. To może być np. kieszonkowe, które otrzymujemy od rodziców, pieniądze od innych członków rodziny, prace dorywcze, których się podejmujemy, sprzedaż niepotrzebnych już nam rzeczy itp. Pamiętajmy, aby być realistą w tej kwestii i uwzględnić tylko te dochody, które na pewno otrzymamy.
- Określanie swoich stałych wydatków. Chodzi o te wydatki, które ponosimy co miesiąc i które zawsze są na zbliżonym poziomie. Mogą to być na przykład koszty dojazdu do szkoły, posiłki, które spożywamy cyklicznie na mieście, zakupy na artykuły związane z kształceniem, abonament za telefon, internetowe łącze itp.
- Zidentyfikowanie swoich zmiennych wydatków. To te wydatki, które zmieniają się z miesiąca na miesiąc. Mogą to być na przykład sporadyczne wyjścia ze znajomymi, zakupy odzieży, kosmetyków czy imprezy okolicznościowe, w których bierzemy udział. Również możemy doliczyć niespodziewane wyjazdy i inne okoliczności, których doświadczamy. Zastanówmy się więc, jaki stopień zaangażowania finansowego w skali miesiąca, kwartału czy też roku takie wydatki obejmują.

- Stworzenie listy priorytetowych wydatków. Jest to bardzo istotny punkt. Warto zdecydować na co chcemy wydawać najwięcej pieniędzy, a które wydatki możemy ograniczyć. Jeśli pomyślimy o swojej przyszłości i o celach do których dążymy (patrz krok 1), łatwiej nam będzie tę listę stworzyć. Jeśli widzimy, że w obrębie miesiąca wyczerpuje się nam założony budżet, można świadomie zrezygnować z wydatków na pomniejsze cele.
- Oszczędzanie. Jest to podjęcie świadomej decyzji, ile chcielibyśmy odłożyć pieniędzy każdego miesiąca w oparciu o nasze spodziewane dochody. To dobry nawyk, który powinno się rozwijać już od najmłodszych lat. Przeznaczanie pewnej części dochodów na oszczędności, pozwala w przyszłości zrealizować większy cel. Oszczędności to niekiedy suma drobniaków - zrezygnujmy raz czy drugi z batonika, hot doga, z nowej koszulki z logo czy z innej rzeczy. Nawet w krótkim czasie możemy się przekonać, ile w ten sposób pieniędzy zostaje w portfelu, ile możemy zaoszczędzić. Warto oszczędzać na wymarzone wyjazdy czy przedmioty, ale też warto mieć oszczędności, ponieważ nigdy nie wiemy co się w naszym życiu wydarzy i czy nie będą nam potrzebne pieniądze na nieplanowane wydatki np. choroba, pożar itp.
- Monitorowanie własnych wydatków. Warto pilnować tego ile wydajemy każdego miesiąca i porównywać to z planem budżetowym. To pozwoli zobaczyć, czy przekraczamy limit czy jesteśmy w granicach swojego planu. Kontrolujmy zatem, na co i ile miesięcznie wydajemy pieniądze. Można rozpisywać swoje dochody i wydatki na kartce papieru. Można użyć arkusza kalkulacyjnego. Można skorzystać z aplikacji, które pozwolą bardziej obrazowo uświadomić sobie relacje pomiędzy mam a miałem.
- Modyfikowanie budżetu. Bądźmy elastyczni jeśli zauważymy, że budżet nie spełnia naszych potrzeb.
- Generując nadwyżkę pieniędzy nie mamy planu na co ją przeznaczyć.
- Cel w postaci oszczędzania był ambitny, ale zrealizowany został tylko w kilku procentach. Zastanówmy się więc czy nie warto zmienić założenia, aby budżet bardziej precyzyjnie opierał się na źródłach dochodu i realnych wydatkach.
- Co jeśli pożyczylismy wcześniej pieniądze? Jeśli zdarzyło się nam pożyczyć pieniądze od jednej czy większej liczby osób lub instytucji zajmującej się udzielaniem kredytów lub pożyczek, warto postarać się o jak najszybsze spłacenie długów. Powinno się zwracać szczególną uwagę na źródła, z których chcemy pożyczać pieniądze - instytucje o niewyjaśnionej reputacji nie są dobrym pomysłem.

TWORZENIE WŁASNEGO BUDŻETU

Warto stale rozwijać wiedzę o zarządzaniu finansami choćby na temat inwestycji, form oszczędzania, podatków, emerytur, instytucji finansowych, przepływu pieniędzy itp. Czytanie książek temu poświęconych, słuchanie i oglądanie podcastów, uczestniczenie w szkoleniach, które pomogą rozwijać się finansowo to klucz do przyszłego sukcesu. Zdobywamy świadomość specyficznego słownictwa związanego z finansami, aby lepiej rozumieć zachodzące tam procesy. Przyglądamy się swoim finansom i pamiętajmy, że jest to proces, który wymaga samodyscypliny i stałego monitorowania. Warto byśmy regularnie przeglądali swoje wpływy, wydatki i cele finansowe, aby upewnić się, że kroczyliśmy właściwą drogą.

2. Wiedza w zakresie oszczędzania i inwestowania.

Zanim zastanowimy się nad tym jak można efektywnie zarządzać swoimi pieniędzmi przyjrzyjmy się podstawowym kwestiom związanym z oszczędzaniem i inwestowaniem. W obecnych czasach większość ludzi posiada konto bankowe, które pełni rolę podstawowego narzędzia w zarządzaniu pieniędzmi. Pierwszą i najważniejszą funkcją rachunku jest przechowywanie pieniędzy, a najpopularniejszym i najpowszechniejszym rodzajem konta jest konto osobiste, czyli rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy, tzw. ROR, czy inaczej rachunek bieżący. Jego funkcją jest gromadzenie środków pieniężnych i dokonywanie rozliczeń pieniężnych zarówno w formie gotówkowej jak i bezgotówkowej. Jego cechą charakterystyczną jest codzienna dostępność zebranych na nim środków.

Oferta kont osobistych jest bardzo bogata. Każdy bank oferuje przynajmniej kilka rodzajów kont osobistych. Możemy podzielić je na:

- **Tradycyjne, standardowe konta bieżące** – najczęściej użytkowane przez osoby starsze i te, które nie lubią zmian.
- **Konta internetowe** – powszechne wśród ludzi obeznanych z siecią, w większości umożliwiają korzystanie z usług mobilnych za pomocą smartfonów lub tabletów - ta innowacja z roku na rok zyskuje coraz bardziej na popularności.

Oprócz wyżej wymienionych rodzajów kont osobistych, banki dodatkowo oferują szeroki wachlarz podkategorii adresowanych do różnych grup ludzi np.:

- **Konta dla dzieci** - dedykowane dzieciom w różnym wieku - nawet od 0 do 13 lat.
- **Konta młodzieżowe** - konto osobiste skierowane do nastolatków (powyżej 13 lat), konto to pozwala szerzej działać w zakresie bankowości niż w przypadku konta dla dzieci.
- **Konta firmowe** - konta podmiotów gospodarczych.
- **Konta oszczędnościowe** - zwykle nisko oprocentowany rachunek bankowy, z tego konta również można wypłacać i wpłacać środki w każdym momencie.
- **Konta walutowe** - rachunek prowadzony w obcej walucie.
- **Konta dla seniorów** - konta dla osób starszych.
- **Konta premium, VIP.**

Wymienione rodzaje kont są dostępne dla każdej osoby fizycznej, z wyłączeniem kont firmowych które są przeznaczone dla podmiotów gospodarczych. Po ich nazwach możemy się zorientować do kogo są skierowane. Konto może otworzyć każda osoba pełnoletnia, uruchamiając rachunek dla siebie oraz dla swoich dzieci.

Ofertę kont bankowych, a więc tradycyjnych sposobów prowadzenia usług bankowych, uzupełniają usługi typu FinTech (od ang. financial technology). Zaliczyć do nich można m.in. aplikacje internetowe i witryny internetowe, które umożliwiają dokonywanie płatności, w tym międzynarodowych przelewów pieniężnych, wymianę walut, czy udzielanie pożyczek.

Korzystając z tego typu usług warto sprawdzić, kto sprawuje nadzór nad instytucją je świadczącą. W przypadku polskich podmiotów powinny one podlegać kontroli Komisji Nadzoru Finansowego.

Konto bankowe może pełnić szereg różnych funkcji, które różnią się w zależności od rodzaju konta oraz oferty banku. Poniżej możemy zapoznać się z kilkoma podstawowymi funkcjami, jakie mogą być dostępne dla posiadaczy konta bankowego:

- **Wykonywanie przelewów** - możliwość przesyłania środków pieniężnych na inne konta bankowe, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne.
- **Płatności online** - umożliwiające dokonywanie płatności w sklepach internetowych oraz innych serwisach online.
- **Odbieranie wynagrodzenia** - możliwość otrzymywania na konto wynagrodzenia za pracę.
- **Wykonywanie operacji gotówkowych** - wypłata gotówki z bankomatów oraz wpłaty gotówki na konto.
- **Monitoring salda i historii transakcji** - sprawdzanie obecnego stanu konta oraz historii transakcji dokonanych na danym koncie.
- **Prowadzenie oszczędności** - dostęp do różnych form oszczędzania, np. lokaty, fundusze inwestycyjne.
- **Karty płatnicze** - możliwość korzystania z kart płatniczych do wykonywania transakcji w punktach handlowych oraz wypłat gotówki z bankomatów.
- **Usługi bankowości elektronicznej** - dostęp do bankowości internetowej oraz mobilnej, umożliwiającej wygodne zarządzanie kontem z dowolnego miejsca i o dowolnej porze.
- **Umożliwienie automatycznych płatności** - możliwość ustalenia regularnych zleceń płatniczych, takich jak opłaty za rachunki czy spłata rat kredytów.
- **Ubezpieczenia** - dostęp do różnorodnych produktów ubezpieczeniowych, które można zakupić i zarządzać przy użyciu konta bankowego.

KONTO BANKOWE I KARTA PŁATNICZA

Zwykle do rachunku bankowego zakładana jest karta płatnicza czy to w formie fizycznej, czy wirtualnej. Karta płatnicza służy do regulowania należności za towary i usługi nabyte w punktach handlowych, przez internet oraz do wypłaty gotówki z bankomatów. Na polskim rynku możemy spotkać różne rodzaje kart.

Oto niektóre z nich:

- **Karta debetowa** - karta płatnicza, która zwykle jest wydawana posiadaczowi rachunku bankowego ROR. Umożliwia dokonywanie zakupów lub wypłatę gotówki do wysokości zgromadzonych na rachunku środków. Rachunek bankowy jest automatycznie obciążany kwotą dokonywanej transakcji.
- **Karta kredytowa** - karta płatnicza uprawniająca do dokonywania transakcji bezgotówkowych, przyznana na podstawie podpisanej umowy kredytowej do wysokości limitu kredytowego określonego w umowie. Spłata karty odbywa się zgodnie z zapisami i terminami wskazanymi w umowie.
- **Karta obciążeniowa** - pozwalają na korzystanie z przyznanego miesięcznego limitu kredytowego. Rachunek posiadacza karty obciążeniowej jest obciążany przez bank z reguły raz w miesiącu - kwotą należności wykorzystania limitu kredytowego.
- **Karta wirtualna** - karta która nie występuje w formie fizycznej, ale wyłącznie w formie cyfrowej.
- **Karta wieloaplikacyjna** - miano takiej karty zyskuje karta która posiada przynajmniej podwójną funkcjonalność do wyboru, najczęściej debetową i kredytową rzadziej przedpłaconą.

- **Karta przedpłacona** - umożliwiają dokonywanie płatności z wykorzystaniem środków dostępnych na przypisanym do karty rachunku płatniczym. Przed użyciem karty rachunek ten należy zasilić środkami, np. zlecając przelew w serwisie bankowości internetowej.
- **Karta zbliżeniowa** - transakcje zbliżeniowe odbywają się bezstykowo (konieczne jest tylko zbliżenie karty do terminala). Transakcje zbliżeniowe są możliwe dzięki technologii, która wykorzystuje umieszczony w karcie miniaturowy układ scalony oraz wbudowaną antenę radiową.
- **Karta partnerska** - karty wydawane przez kilka instytucji tj. bank i podmiot niebankowy.
- **Karta wielofunkcyjna** - są to karty, które spełniają dwie a nawet czasem trzy funkcje: np. identyfikacyjną, płatniczą i rabatową.

Oprócz oferowania kont, banki pełnią szereg różnych innych usług bankowych. Usługi bankowe to aktywności realizowane przez banki na rzecz klientów - różnych podmiotów. Jedną z usług bankowych są lokaty terminowe, które mogą być sposobem na oszczędzanie. Polega to na tym, że wpłacamy pieniądze na określony w umowie czas. Lokata różni się od konta oszczędnościowego tym, że korzystanie ze środków na koncie jest możliwe bez ograniczeń, a w przypadku lokaty nie mamy dostępu do środków przed końcem okresu zapisanego w umowie. W momencie upływu terminu lokaty możemy wypłacić pieniądze wraz z odsetkami. Lokata może być nieodnawialna, tzn. kończyć się tego dnia, który został określony w umowie, lub odnawialna, czyli automatycznie przedłużana po upływie terminu zakończenia lokaty. Kiedy już wiemy co to jest konto bankowe i lokata terminowa, przyjrzyjmy się jednej z popularniejszych usług bankowych, a mianowicie kredytowi. W obecnym świecie chyba każdy z nas zna chociaż jedną osobę, która ma kredyt. Zastanówmy się czym właściwie on jest i czy różni się czymś od pożyczki. Z naszego punktu widzenia różnica może wydawać się niewielka, ale faktyczne różnice prawne są znaczące. Przede wszystkim kredytu udzielają tylko i wyłącznie banki. Umowy kredytowe są regulowane przez prawo bankowe i występują wyłącznie w formie pisemnej, zawierają termin zwrotu kredytu oraz cenę, która obejmuje wszelkiego rodzaju opłaty, prowizje i odsetki. Natomiast pożyczki mogą udzielać nie tylko banki i są one kontrolowane przez Kodeks cywilny. Umowa pożyczki może być ustna, pod warunkiem że wartość umowy nie przekracza 1000 zł. Powyżej tej kwoty wymagana jest tzw. forma dokumentowa - niekoniecznie pisemna, ale np. obraz, dźwięk czy grafika; ważne, aby za pośrednictwem danego nośnika było możliwe zapoznanie się z treścią umowy. Co więcej pożyczki w przeciwieństwie do kredytów nie muszą być tylko w formie pieniężnej. Są opodatkowane podatkiem od czynności cywilno-prawnych.

Rodzajów kredytów można spotkać wiele, oto najczęściej spotykane:

- **Kredyt konsumpcyjny** - to forma finansowania zakupów dóbr i usług na potrzeby osobiste, takich jak samochody, sprzęt RTV/AGD czy wakacje. Jest udzielany przez banki lub instytucje finansowe na określony czas i wiąże się z obowiązkiem spłaty rat kapitałowych i odsetkowych.
- **Kredyt hipoteczny** - to specjalny rodzaj kredytu udzielanego przez bank. Ma on na celu finansowanie zakupu nieruchomości. Kredyt hipoteczny zabezpieczony jest hipoteką na zakupionej nieruchomości, co oznacza, że w przypadku niewypłacenia zobowiązania, bank ma prawo przejąć i sprzedać nieruchomość w celu odzyskania należnych środków. Kredyt hipoteczny zazwyczaj ma dłuższy okres spłaty niż inne rodzaje kredytów, co pozwala na obniżenie miesięcznej raty kredytu, ale prowadzi również do wydłużenia czasu spłaty i zwiększenia całkowitych kosztów kredytu.
- **Kredyt inwestycyjny** - to forma finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych, które mają na celu generowanie zysku lub wzrost wartości aktywów. Może być udzielany zarówno małym, jak i dużym przedsiębiorstwom, a decyzja o jego przyznaniu opiera się na potencjale dochodowym inwestycji oraz zdolności kredytowej pożyczkobiorcy.
- **Karta kredytowa** - rodzaj karty, która umożliwia dokonywanie płatności na kredyt, czyli w oparciu o pożyczkę udzieloną przez bank lub instytucję finansową. Posiadacz karty może spłacić zadłużenie w całości lub rozłożyć je na raty.
- **Kredyt konsolidacyjny** - to forma finansowania, która służy do spłacenia wszystkich dotychczasowych zobowiązań finansowych, takich jak kredyty, pożyczki czy chwilówki. Dzięki temu można zastąpić wiele rat jedną, niższą, co ułatwia zarządzanie finansami.

Aby otrzymać kredyt należy najpierw sprawdzić jaką się ma zdolność kredytową, dla każdego banku może być ona trochę inna. Zdolność kredytowa to ocena zdolności finansowej osoby do spłacenia zobowiązań kredytowych. Banki i inne instytucje finansowe analizują zdolność kredytową klienta przed udzieleniem mu kredytu lub pożyczki. Ocena zdolności kredytowej obejmuje takie czynniki jak wysokość dochodów, wiek, staż pracy, historia kredytowa, posiadany majątek oraz zobowiązania finansowe. Na podstawie tych informacji bank decyduje, czy klient jest w stanie terminowo spłacić raty kredytu oraz określa maksymalną kwotę, na jaką może być udzielony kredyt lub pożyczka. Wysoką zdolność kredytową oznacza większą szansę na otrzymanie kredytu lub pożyczki w korzystnych warunkach, natomiast niska zdolność kredytowa może skutkować odmową udzielenia kredytu lub pożyczki lub ewentualnie oferowaniem mniej korzystnych warunków finansowych. Dlatego ważne jest dbanie o swoją zdolność kredytową poprzez terminową spłatę zobowiązań oraz dbanie o stabilne dochody i odpowiednie zarządzanie finansami. Oszczędzanie może być trudne, ale ważne jest, aby zbudować zdrowe nawyki w zakresie gospodarowania pieniędzmi. Ustalanie celów finansowych lub oszczędnościowych oraz tworzenie budżetu omówione we wcześniejszym punkcie to ważne narzędzia, które pozwalają nam planować oszczędności.

Sposobów oszczędzania jest wiele, oto niektóre z nich:

- Eliminacja zbędnych wydatków.
- Planowanie zakupów.
- Porównywanie cen.
- Zwracanie uwagi na zniżki i promocje.
- Oszczędzanie wody, energii.
- Oszczędzanie na transporcie.
- Znalezienie dodatkowych źródeł dochodu.

A co to jest w ogóle to inwestowanie?

Inwestowanie to proces, w którym decydujemy się na lokowanie swoich środków finansowych w celu osiągnięcia zysku lub zwrotu zainwestowanego kapitału w przyszłości. Należy jednak pamiętać, że inwestując narażamy się na ryzyko. Sposobów inwestowania jest dużo, jednak najważniejsze jest, aby przeanalizować gdzie chcemy lokować nasze środki oraz ocenić ryzyko i mieć przede wszystkim jego świadomość, gdyż nie każda inwestycja może zakończyć się zyskiem.

Jeżeli stwierdzimy, że chcemy inwestować, to na początku powinniśmy określić swoje cele inwestycyjne, podobnie jak przy tworzeniu budżetu. To znaczy zastanowić się na co odkładamy i gdzie oraz jak chcemy trzymać pieniądze. Określenie tych celów pomoże nam ustalić odpowiednią strategię inwestycyjną i dobrze się przygotować do całego procesu. Warto znać również pojęcie procentu składanego, którego znajomość również przydaje się przy oszczędzaniu. Jest to metoda obliczania odsetek, w której odsetki są naliczane nie tylko od początkowej kwoty, ale również od wcześniej naliczonych odsetek. Dzięki temu kapitał początkowy rośnie bardziej dynamicznie niż w przypadku procentu prostego. Przykładowo jest wykorzystywany w takich produktach czy instrumentach finansowych jak lokaty bankowe, obligacje czy fundusze inwestycyjne.

Podstawowe instrumenty finansowe:

- AKCJE.
- OBLIGACJE.
- WEKSLE I CZEKI.
- FUNDUSZE INWESTYCYJNE.

Ustawa o rachunkowości określa, że instrument finansowy to kontrakt pomiędzy dwiema lub więcej stronami wywołujący u jednej strony różnego typu aktywa finansowe zaś u drugiej strony finansowe zobowiązania. Rozróżniamy następujące instrumenty finansowe:

AKCJE

Akcja to papier wartościowy, który reprezentuje własność w danej spółce będącej na giełdzie. Każda osoba, która wejdzie w posiadanie akcji, staje się współwłaścicielem danej spółki. W zależności od rozwoju przedsiębiorstwa ceny akcji mogą wzrastać, ale też mogą maleć.

OBLIGACJE

Obligacje to papier wartościowy emitowany, w którym emitent stwierdza, że staje się dłużnikiem obligatariusza i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia. Obligatariusz to właściciel obligacji. Pozyskiwanie obligacji stanowi dla obligatariusza formę lokowania swojego kapitału. Szczególnym i wartym poznania rodzajem obligacji są obligacje skarbowe. Obligacje skarbowe są to papiery wartościowe emitowane przez państwo, w celu pozyskania środków na sfinansowanie swoich działań.

WEKSLE I CZEKI

Weksel jest dokumentem sporządzonym w formie przewidzianej przez ustawę, poprzez który strona wystawiająca go bezwarunkowo zobowiązuje się do zapłaty drugiej osobie danej kwoty w określonym miejscu i czasie. Weksle spełniają wiele funkcji. Najważniejsze z nich to funkcja płatnicza, która stanowi, że weksel może być wystawiony zamiast zapłaty; funkcja obiegowa wskazująca, że weksle mogą być przenoszone na inne osoby oraz kredytowa, zgodnie z którą weksel może być użyty jako zapłata.

Czek jest papierem wartościowym, który zawiera polecenie bezwarunkowej zapłaty wymienionej sumy pieniężnej i skierowany jest do konkretnej osoby.

FUNDUSZE INWESTYCYJNE

Wiele osób, szczególnie tych, które nie mają czasu przyglądać się gospodarce czy ruchom na giełdzie korzysta z instytucji, które inwestują za nich ich pieniądze. Wspominamy tu o funduszach inwestycyjnych, które zajmują się gromadzeniem środków pieniężnych indywidualnych inwestorów oraz ich lokowaniem w różnego rodzaju instrumentach finansowych. Fundusze inwestycyjne inwestują głównie w papiery wartościowe takie jak akcje bądź obligacje czy prawa majątkowe. Inwestycja w fundusz wiąże się więc z przekazywaniem zasobów kapitałowych ekspertom, którzy następnie obracają nimi w sposób mający przynieść korzyści inwestorom. Należy jednak pamiętać, że fundusze inwestycyjne nie gwarantują zysku i inwestor musi mieć świadomość ryzyka potencjalnej straty zainwestowanych środków. Wybierając w jaki fundusz inwestujemy możemy oczywiście kierować się tym jakie dany fundusz osiąga wyniki i jaką ma skuteczność. Możemy również spotkać fundusze tematyczne, czyli np. takie, które dbają o ochronę środowiska lub promują na przykład chrześcijańskie wartości.

Inwestycje alternatywne

Są to wszelkie inwestycje, które nie są inwestycjami tradycyjnymi (jak wspomniane wcześniej akcje i obligacje). Ich cechą charakterystyczną jest to, że nie opierają się na papierach wartościowych, zachowują więc niezależność względem notowań giełdowych. Tak naprawdę inwestycją alternatywną może być wszystko. Mogą to być obrazy, rzeźby, nieruchomości, monety, znaczki, antyki, autografy znanych osób i tym podobne.

Popularne inwestycje alternatywne obejmują również przedmioty kolekcjonerskie, luksusową modę vintage, klasyczne samochody, antyki, sztukę, a także filatelistykę i numizmatykę. Inwestowanie w obiekty kolekcjonerskie związane jest z poświęceniem dużej ilości czasu - przedmioty bowiem najczęściej zyskują na wartości wraz z upływającym czasem.

Najpopularniejsze inwestycje alternatywne:

- Nieruchomości.
- Ziemia.
- Złoto i waluta.
- Kamienie szlachetne.
- Dzieła sztuki.
- Zabytkowe meble, zegary, lampy – antyki.
- Przedmioty związane z popkulturą.
- Przedmioty kolekcjonerskie itp.

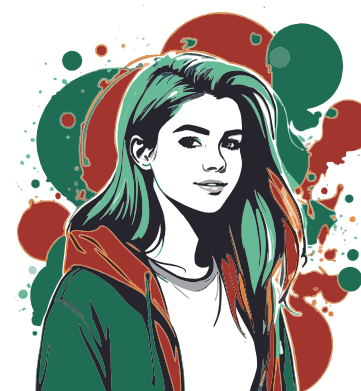
Młody człowiek wchodzący świeżo na rynek finansowy najczęściej będzie inwestował na mniejszą skalę, ale czasami to właśnie młody umysł szybciej dostrzeże potencjał w danych przedmiotach na pozór nic nie znaczących w chwili obecnej. Trendy w modzie pojawiają się i znikają, dlatego odpowiednia wiedza dotycząca zmian otaczającego nas świata stanowi dobry początek także do nauki inwestowania.

Pamiętajmy przy tym też, że inwestowanie pieniędzy może być krótkoterminowe lub długoterminowe.

3. Wiedza w zakresie obrotu gotówkowego i bezgotówkowego oraz bezpieczeństwa dokonywania transakcji, także w kontekście innowacji technologicznych.

Wiedza w zakresie obrotu gotówkowego odnosi się do umiejętności dotyczących sposobu prowadzenia transakcji finansowych za pomocą gotówki. Obejmuje ona zarówno umiejętność przyjmowania gotówki jako płatności, jak i przetwarzania jej i utrzymywania w bezpiecznym obiegu.

W przypadku obrotu gotówkowego należy wziąć pod uwagę wiele czynników, w tym na przykład przestrzeganie przepisów dotyczących obrotu gotówkowego, umiejętność identyfikowania fałszywych banknotów, prowadzenie rejestrów finansowych dotyczących kupna i sprzedaży oraz utrzymanie bezpieczeństwa, by chronić gotówkę przed kradzieżą.

TRANSAKcje GOTÓWKOWE

A tak właściwie, co to są transakcje gotówkowe?

Transakcje gotówkowe to świadome i zgodne z prawem przemieszczanie środków pieniężnych między podmiotami gospodarczymi, instytucjami, osobami fizycznymi, dokonywane pieniędzmi w formie gotówki, czyli banknotami i monetami.

Istnieją następujące sposoby zapłaty gotówkowej:

- Płatność w sklepie gotówką to oczywiście najbardziej powszechny i znany sposób transakcji gotówkowej,
- Wpłata gotówki w oddziale banku z dyspozycją przesłania jej na wskazany rachunek bankowy odbiorcy,
- Przekaz pocztowy, w którym wpisujemy numer konta odbiorcy i deklarowaną wartość, którą chcemy mu przesłać, przekazujemy pieniądze w okienku, a nasz odbiorca odbiera ten przekaz w innym oddziale pocztowym lub przynosi go mu listonosz.

Ważne funkcje związane z obrotem gotówkowym pełni Narodowy Bank Polski (NBP), polski bank centralny. W tym obszarze realizuje następujące działania:

- Wprowadza do obiegu banknoty i monety.
- Składa zamówienia na produkcję banknotów i monet u producentów.
- Przechowuje i dystrybuje banknoty i monety.
- Weryfikuje autentyczność oraz jakość obiegową znaków pieniężnych.
- Wymienia uszkodzone znaki pieniężne.
- Ma prawo wycofywać z obiegu banknoty lub monety.
- Zajmuje się niszczeniem znaków pieniężnych nienadających się do obiegu.

O pozostałych ważnych zadaniach Narodowego Banku Polskiego dowiemy się w dalszej części broszurki.

Jeśli omówiliśmy transakcje gotówkowe, to czym są zatem transakcje bezgotówkowe?

Obrót bezgotówkowy to rozliczenia pieniężne, w których na każdym etapie transfer środków pieniężnych odbywa się wyłącznie z wykorzystaniem zapisów księgowych na kontach bankowych, czyli bez jakiegokolwiek udziału gotówki.

Polacy coraz chętniej korzystają z następujących formy transakcji bezgotówkowych:

- **Płatność kartą płatniczą** pozwala płacić zbliżeniowo lub po podaniu kodu PIN za pomocą terminala płatniczego. Dla niewielkich sum, celem usprawnienia transakcji nie wymaga się kodu PIN. Jednak aby się ustrzec przed bezprawnym korzystaniem na przykład ze zgubionej karty, co 10 płatność poniżej 100 zł wymaga podania PIN.
- **Płatność online kartą płatniczą** pozwala dokonać płatności w formie przelewów poprzez wpisanie 16-cyfrowego numeru karty płatniczej, daty ważności karty i 3-cyfrowego kodu na odwrocie karty.
- **Płatność BLIK** zdobywa coraz większą popularność i pozwala płacić aplikacją mobilną banku zainstalowaną na telefonie poprzez generowanie w niej krótkoterminowego 6-cyfrowego kodu.
- **Płatność na numer telefonu** to odmiana płatności BLIK dla użytkowników, którzy taką formę płatności zaakceptowali. Przy przelewie wystarczy podać numer telefonu osoby, która posiada konto w banku i wpisać sumę przelewu.
- **Zlecenie przelewu bankowego w aplikacji**, na stronie internetowej banku lub w placówce banku - czyli pozwala ono płacić za pomocą rachunku bankowego poprzez wydanie dyspozycji przekazania określonej kwoty pieniężnej na rachunek bankowy naszego odbiorcy. Ten typ płatności może występować zarówno dla transakcji pomiędzy osobami jak i za zakupy w sklepach internetowych.

W Polsce ok. 90% społeczeństwa posiada konto w banku. Największy odsetek stanowią młodzi ludzie w przedziale 25-39 lat, dlatego można wywnioskować, że to szczególnie młodzi ludzie preferują bezgotówkowe formy płatności. Większość czołowych banków ma w swojej ofercie konta dla młodych. Warto zatem śledzić i porównywać oferty banków.

Bezpieczeństwo dokonywanych transakcji

Wraz z rozwojem transakcji bezgotówkowych zwiększyło się ryzyko związane z bezpieczeństwem tych transakcji. Przedstawimy poniżej kilka sposobów w jaki można zadbać o bezpieczeństwo transakcji dokonywanych drogą elektroniczną:

Wybór bezpiecznych połączeń internetowych.

Unikajmy dokonywania transakcji na publicznych sieciach wi-fi, które mogą być podatne na ataki lub pozwalają osobom trzecim na przechwycenie naszych danych. Korzystajmy z zaufanych i bezpiecznych połączeń internetowych, preferując w miarę możliwości połączenia zabezpieczone hasłem.

Aktualizacja oprogramowania i systemu operacyjnego.

Regularnie aktualizujemy oprogramowanie swojego urządzenia, w tym system operacyjny, przeglądarkę internetową, program antywirusowy i zainstalowane aplikacje. Aktualizacje często zawierają poprawki zabezpieczeń, które pomogą w ochronie przed nowymi zagrożeniami.

Używanie silnych i unikalnych haseł.

Wybierajmy unikalne i silne hasła dla swoich kont online. Unikajmy używania tych samych haseł na różnych stronach internetowych. Można skorzystać z menedżera haseł, aby pomóc sobie w zarządzaniu wieloma różnymi hasłami.

Dwuskładnikowa autoryzacja.

Korzystajmy z dwuskładnikowej autoryzacji gdzie to tylko możliwe. Ta dodatkowa warstwa ochrony wymaga podania dodatkowego kodu, który jest wysyłany na nasz telefon lub generowany w aplikacji banku podczas logowania się na konto.

Unikanie klikania w podejrzane linki.

Osułci często podszywają się pod witryny banków lub popularnych portali aukcyjnych lub społecznościowych. Nie klikajmy w podejrzane linki w e-mailach, wiadomościach tekstowych lub na stronach internetowych. Często są to próby phishingu, które mogą prowadzić do przechwycenia naszych danych osobowych. Zazwyczaj są to informacje sformułowane w taki sposób aby nas zainteresować i skusić. Informacje o wygranych, korzystnych rabatach czy innych profitach, które osiągniemy po kliknięciu na link.

Sprawdzanie wiarygodności sprzedawców.

Przed dokonaniem zakupu online sprawdzajmy opinie i oceny sklepu. Upewnijmy się, że jest to zaufany sprzedawca, a jego historia działalności ma już określony czas.

Ostrożne podawanie swoich danych osobowych.

Nigdy nie podawajmy swoich danych osobowych, takich jak numer karty kredytowej czy numer konta bankowego, w niezabezpieczonych wiadomościach e-mail, na nieznanych stronach internetowych lub osobom, których nie znamy. Przykładowo można zabezpieczyć dane na swojej karcie np. poprzez zakrycie kodu CVC2/CVV2 taśmą klejącą.

Unikanie korzystania z publicznych komputerów.

Unikajmy dokonywania transakcji na publicznych komputerach, które mogą być zainfekowane złośliwym oprogramowaniem lub mogą zapamiętać nasze dane logowania.

Regularne sprawdzanie swojego konta.

Regularnie monitorujmy swoje konta bankowe i karty płatnicze, aby wykryć jakiegokolwiek podejrzane transakcje. Jeśli zauważymy coś nieodpowiedniego, natychmiast zgłośmy to swojemu bankowi.

Korzystanie z bezpiecznych platform płatniczych.

Wybierajmy znane i zaufane platformy płatnicze, które posiadają odpowiednie certyfikaty bezpieczeństwa. Unikajmy udostępniania swoich danych płatniczych na stronach internetowych, którym nie ufamy. Nie przesyłajmy ważnych informacji e-mailem.

Wybieranie bezpiecznych metod płatności.

Wybierajmy zabezpieczone metody płatności, takie jak karty płatnicze zabezpieczone chipem, mobilne portfele cyfrowe lub systemy płatności online, które oferują dodatkowe funkcje bezpieczeństwa, takie jak autoryzacja danych.

Przechowywanie dokumentacji i potwierdzeń.

Zachowujmy kopie potwierdzeń i dokumentacji transakcji jako ważne dowody w razie sporu lub na potrzeby śledzenia nieautoryzowanych transakcji.

Edukowanie się na temat bezpieczeństwa.

Dokształcamy się w temacie najnowszych zagrożeń i metod stosowanych przez cyberprzestępców. Śledźmy informacje publikowane przez instytucje finansowe i organizacje zajmujące się bezpieczeństwem w celu pozostawania na bieżąco.

Warto zapamiętać, że żadna metoda nie jest skuteczna w 100%, więc zawsze bądźmy czujni i ostrożni podczas dokonywania transakcji bezgotówkowych.

Sporo możemy przeczytać o bezpieczeństwie w przypadku transakcji bezgotówkowych, ale czy to znaczy, że w przypadku gotówkowych transakcji żadne niebezpieczeństwo na nas nie czyha? Niestety nie.

O bezpieczeństwo w trakcie transakcji gotówkowych możemy zadbać poprzez:

- Przechowywanie gotówki w bezpiecznym miejscu.
- Zdeponowanie większych sumy pieniędzy w sejfie w domu lub na koncie bankowym.
- Unikanie noszenia dużej ilości gotówki przy sobie, zwłaszcza w niebezpiecznych miejscach.
- Dbanie o portfel i dokumenty tożsamości. Niezbędne dokumenty, takie jak dowód osobisty, karty płatnicze lub inne ważne dokumenty warto przechowywać w zabezpieczonym miejscu.
- W miarę możliwości, noszenie przy sobie tylko niezbędnych dokumentów pomoże nam ograniczyć ryzyko utraty większej ich liczby. Z utratą dokumentów wiąże się możliwość posługiwania się naszymi danymi na przykład w zakresie zaciągnięcia kredytu. Konsekwencja może być taka, że to do nas zwróci się po czasie firma, w której ktoś posługując się skradzionymi dokumentami wzięł pożyczkę.
- Unikanie korzystania z nieznanymi i niezaufanymi bankomatów i wybieranie tylko takich, które znajdują się w bezpiecznych miejscach. Podając kod PIN do karty należy zasłonić klawiaturę. Złodzieje danych instalują kamery, które sczytują kod i w przypadku kradzieży karty mogą się oni dowolnie nią posługiwać. W sytuacji utraty karty należy jak najszybciej kartę zastrzec poprzez użycie aplikacji lub dzwoniąc na infolinię banku.
- Reagowanie na podejrzane sytuacje. Jeśli zauważymy jakiegokolwiek podejrzane zachowanie lub osoby w okolicy, które mogą stanowić zagrożenie, natychmiast należy opuścić dane miejsce.
- Skorzystanie z systemów monitoringu i alarmów. Zamontowanie systemu alarmowego w domu lub miejscu prowadzenia działalności gospodarczej może odstraszać potencjalnych złodziei, a kamery monitoringu mogą dostarczyć dowodów w przypadku kradzieży lub innych incydentów.

Ważne jest aby pamiętać, że dbanie o bezpieczeństwo transakcji gotówkowych wymaga ostrożności, świadomości otoczenia i odpowiedzialności w przechowywaniu i korzystaniu z pieniędzy.

4. Instytucje wpływające na stabilność ekonomiczną i finansową.

Ponieważ należało uregulować reguły w świecie finansów to z czasem powstały instytucje, które mają wpływ na stabilność ekonomiczną i finansową zarówno państw jak i obywateli. Na świecie mamy ich całkiem sporo, a oto niektóre z najważniejszych:

1. Banki centralne

Najstarszym bankiem centralnym na świecie jest Bank Szwedzki utworzony w 1668 roku. W ślad za Szwecją podążyły też inne kraje. W 1694 r. powstał Bank Anglii, w 1782 roku Bank Hiszpanii, trzy lata później w 1791 roku Bank Stanów Zjednoczonych, a w 1800 roku powstaje Bank Francji. Pierwszy polski bank centralny powstał z inicjatywy ministra skarbu Królestwa Polskiego w 1828 r.

Bank centralny to instytucja odpowiedzialna najczęściej za prowadzenie polityki pieniężnej oraz emisję znaków pieniężnych - banknotów oraz monet, mających na danym obszarze status prawnego środka płatniczego. Bank centralny posiada nadzór nad systemem płatniczym, organizuje rozliczenia finansowe, zarządza rezerwami obcych walut, obsługuje budżet państwa i jest odpowiedzialny za regulowanie płynności innych banków. Bankiem centralnym Rzeczypospolitej Polskiej jest Narodowy Bank Polski. Najważniejszym zadaniem większości banków centralnych jest utrzymanie stabilnego poziomu cen. Niemniej każdy z krajów ma nieco inną definicję banku centralnego, ale my skupimy się w tym opracowaniu na roli NBP.

Bank centralny w Polsce pełni trzy podstawowe funkcje, a są to:

- Bank centralny to bank emisyjny

Bank centralny ma wyłączne prawo emitowania znaków pieniężnych tj. banknotów i monet. Ustala ich wzory oraz decyduje o wielkości emisji i terminach wprowadzenia znaków pieniężnych do obiegu.

- Bank centralny to bank banków

Bank centralny zaopatruje banki komercyjne w pieniądze, regulując przy tym ich rezerwy, a także reaguje w przypadku kłopotów finansowych banków komercyjnych lub innych instytucji finansowych stając się ich pożyczkodawcą. Podejmuje działania na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego, organizuje rozliczenia pieniężne i przyczynia się do rozwoju systemu bankowego.

- Bank centralny to także bank państwa

Bank centralny pełni rolę banku państwa, w ramach tych zadań prowadzi rachunki instytucji publicznych i przeprowadza rozliczenia pieniężne na tych rachunkach oraz zarządza rezerwami dewizowymi państwa.

2. Organizacje międzynarodowe

Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) i Bank Światowy wpływają w skali globalnej na stabilność ekonomiczną państw. MFW sprawuje nadzór nad międzynarodowym systemem walutowym w celu zapewnienia jego skutecznego funkcjonowania, m.in. zajmuje się udzielaniem pożyczek państwom, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej oraz pełni funkcję regulacyjną i konsultacyjną. Bank Światowy zaś zapewnia pomoc techniczną i doradztwo (usługi nie kredytowe) oraz finansową na projekty rozwojowe, które mają na celu doprowadzenie do wzrostu gospodarczego i zredukować ubóstwo w krajach rozwijających się.

3. Rada Ministrów

Rządy krajowe mają wpływ na stabilność ekonomiczną i finansową swoich państw. W przypadku Polski zadania Rady Ministrów określa art. 146 ust. 1 Konstytucji RP, który zalicza do niej prowadzenie polityki wewnętrznej i zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto zgodnie z ust. 5 i 6 do kompetencji rządu należy również opracowanie projektu budżetu państwa, a także kierowania jego wykonaniem. Budżet państwa to plan finansowy uwzględniający planowane dochody i wydatki państwa na określony rok budżetowy. Opracowany przez Radę Ministrów projekt ustawy budżetowej jest następnie przyjmowany przez parlament (Sejm RP oraz Senat RP), a następnie Prezydenta RP.

4. Regulatorzy finansowi

Komisja Nadzoru Finansowego działająca w Polsce reguluje i monitoruje sektor finansowy i egzekwuje przestrzeganie przepisów według ustanowionych standardów. Zadaniem regulatorów finansowych jest zapobieganie zarówno nadmiernemu ryzyku, manipulacjom oraz oszustwom finansowym.

5. Giełdy i rynki finansowe

Warszawska Giełda Papierów Wartościowych oraz rynki finansowe zapewniają miejsce, w którym inwestorzy mogą zarówno kupować, jak i sprzedawać akcje, obligacje i inne instrumenty finansowe. To zaś tworzy płynność na rynku finansowym i pozwala na zyski z lokowanych pieniędzy. Jednak pamiętajmy, że wiele zależy od koniunktury oraz od wiedzy, którą posiadamy. Pamiętajmy! Inwestycje nie zawsze są gwarancją zysku, zawsze istnieje ryzyko, o czym już wspominaliśmy. Dlatego właśnie tak ważne jest by zdobywać wiedzę na temat świata finansów, choćby zaczynając od skromnej analizy własnego budżetu.

6. Bankowy Fundusz Gwarancyjny

Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) działa na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego: gwarantuje depozyty zgromadzone w bankach i kasach oraz odpowiada za przeprowadzenie przymusowej restrukturyzacji instytucji finansowych zagrożonych bankrutem. Do podstawowych zadań funduszu należy: dokonywanie wypłaty środków gwarantowanych deponentom i wykonywanie innych obowiązków wynikających z gwarantowania depozytów, kontrola danych zawartych w systemach wycieczania podmiotów objętych systemem gwarantowania, gromadzenie i analizowanie informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania, przygotowywanie, aktualizacja i ocena wykonalności planów przymusowej restrukturyzacji i grupowych planów przymusowej restrukturyzacji, przeprowadzenie przymusowej restrukturyzacji, umarzanie i konwersja instrumentów kapitałowych.

Dla klientów indywidualnych instytucji finansowych najważniejszą funkcją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest gwarantowanie ich depozytów zgromadzonych w banku lub kasie oszczędnościowo-kredytowej. Są one wypłacane w przypadku upadłości instytucji finansowej. BFG ma obowiązek wypłacić klientom banku lub SKOK'u środki pieniężne, które były przez nich przechowywane na rachunkach bankowych do wysokości ustawowego limitu – równoważności w złotych 100 000 euro.

Młodzież w świecie finansów / Wiedza w zakresie inflacji, stabilności systemu finansowego, funkcji i zadań NBP

W wyjątkowych sytuacjach, np. gdy na rachunkach przechowujemy środki pochodzące np. ze sprzedaży nieruchomości, nabycia spadku lub wypłaty z tytułu niektórych rodzajów ubezpieczenia (m.in. na życie oraz następstw nieszczęśliwych wypadków w związku z uszkodzeniem ciała, rozstrojem zdrowia lub śmiercią osoby ubezpieczonej wskutek nieszczęśliwego wypadku) BFG może nam zwrócić większą kwotę. Jednak tu również obowiązują ustawowe ograniczenia - zwrot obejmuje różnicę między 200 000 euro a sumą pozostałych środków pochodzących z innych źródeł. Warto zapamiętać, że gwarancją BFG objęte są wyłącznie depozyty zgromadzone w bankach oraz SKOK'ach, nie dotyczą środków pieniężnych zdeponowanych w innych instytucjach finansowych np. funduszach inwestycyjnych. Ponadto posiadając oszczędności w wysokości przekraczającej 100 000 euro należy rozważyć ich zdeponowanie w kilku niezależnych instytucjach finansowych.

7. Agencje ratingowe

Rating - ocena wiarygodności kredytowej będącej miarą ryzyka związanego z inwestycją w papiery dłużne emitenta. Rating nadawany jest przez agencję ratingową na podstawie oceny ryzyka ekonomicznego, politycznego i społecznego. Najbardziej znane agencje ratingowe to Standard & Poor's, Moody's czy Fitch Ratings. Oceny agencji ratingowych wpływają na koszty pożyczek, a także na zdolność państw czy firm do pozyskiwania kapitału.

5. Wiedza w zakresie inflacji, stabilności systemu finansowego, funkcji i zadań Narodowego Banku Polskiego (NBP).

FINANSE JAKO
DZIEDZINA NAUKI

Finanse to dziedzina nauki zajmująca się zarządzaniem pieniędzmi, inwestycjami, kredytami, gromadzeniem kapitału, rozliczeniem podatków, a także gospodarką. To nierozdzielna część życia zarówno pojedynczego człowieka, jak i całych społeczeństw czy wspólnot międzynarodowych. Wyróżnić możemy w tym wypadku takie rodzaje finansów, jak: osobiste, publiczne, międzynarodowe, inwestycyjne czy korporacyjne.

W życiu osobistym zarządzanie finansami staje się naszą odpowiedzialnością i od nas i od naszych umiejętności zależy, jak z tym tematem będziemy sobie radzić. Dlatego tak ważne jest, by już od najmłodszych lat zdobywać wiedzę, budować pierwsze małe budżety, kontrolować wydatki i stawiać własne cele finansowe. Swoimi finansami możemy zarządzać samodzielnie lub korzystać z usług doradców. Jest również szereg rozmaitych narzędzi, które pozwolą nam lepiej i bardziej świadomie nimi operować.

W przypadku przedsiębiorstw, za zarządzanie finansami najczęściej odpowiada zarząd. To on podejmuje decyzje dotyczące inwestycji czy zarządzania płynnością finansową firmy. W dużych przedsiębiorstwach istnieje zespół finansowy, który z jednej strony odpowiedzialny jest za codzienne operacje, a z drugiej monitoruje i raportuje wszelkie finansowe ruchy. W bankach lub funduszach inwestycyjnych decyzje podejmuje zarząd, ale wspomagany jest przez profesjonalnych doradców, takich jak analitycy i specjaliści finansowi. Decyzje finansowe podejmuje również rząd, natomiast Ministerstwo Finansów projektuje budżet państwa, kieruje sprawami podatków oraz zajmuje się sprawami związanymi z długiem publicznym.

Do najważniejszych instytucji finansowych w Polsce należą

NARODOWY
BANK POLSKI

:: Narodowy Bank Polski

KNF

:: Komisja Nadzoru Finansowego

:: Giełda Papierów Wartościowych

KDPW |

:: Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych

Narodowy Bank Polski

Jak już wspomnieliśmy, Narodowy Bank Polski (NBP) jest bankiem centralnym Rzeczypospolitej Polskiej. Wypełnia on zadania określone w Konstytucji RP, ustawie Prawo bankowe i ustawie o NBP. Jest on niezależny od innych organów państwa.

Trzy podstawowe role, które pełni Narodowy Bank Polski to:

- jest bankiem emisyjnym,
- bankiem banków,
- bankiem państwa.

Wszystkie te określenia omawialiśmy już wcześniej, zatem przejdźmy do dalszej roli NBP. Podstawowym jego zadaniem jest utrzymanie stabilnego poziomu cen przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu NBP. Celem polityki pieniężnej jest utrzymanie niewielkiej inflacji - rozumianej jako procentowa roczna zmiana cen na towary i usługi - na poziomie celu inflacyjnego 2,5% z przedziałem odchyżeń +/-1%. Tak więc NBP odpowiada za stabilność pieniądza krajowego. Bank centralny w Polsce opracowuje i realizuje strategię polityki pieniężnej. Zarządza rezerwami dewizowymi państwa, zapewniając tym samym odpowiedni poziom bezpieczeństwa finansowego. Jako jedyny emitent znaków pieniężnych, czyli banknotów i monet, zabezpiecza płynność obrotu gotówkowego. Przyczynia się do rozwoju bezpiecznej infrastruktury na rynku finansowym. Podejmuje także działania służące upowszechnianiu wiedzy ekonomicznej w społeczeństwie.

Organami Narodowego Banku Polskiego są:

- Prezes NBP.
- Rada Polityki Pieniężnej.
- Zarząd NBP.

Młodzież w świecie finansów / Wiedza w zakresie inflacji, stabilności systemu finansowego, funkcji i zadań NBP

Prezes NBP powoływany jest przez Sejm na wniosek Prezydenta RP na 6-letnią kadencję, z tym wskazaniem, że ta sama osoba nie może być Prezesem NBP dłużej niż dwie kolejne kadencje. Do zadań Prezesa Narodowego Banku Polskiego należy:

- przewodniczenie Radzie Polityki Pieniężnej, Zarządowi NBP,
- reprezentowanie NBP na zewnątrz.

Rada Polityki Pieniężnej jest kolejnym organem NBP. W skład Rady wchodzi Przewodniczący Rady, którym jest Prezes NBP oraz 9 członków, powoływanych na 6 lat w równej liczbie przez Prezydenta RP, Sejm RP i Senat RP.

Do głównych zadań Rady Polityki Pieniężnej należy coroczne ustalanie założeń polityki pieniężnej i przedstawianie ich Sejmowi RP równocześnie z przedłożeniem przez Radę Ministrów projektu ustawy budżetowej. RPP składa Sejmowi RP sprawozdania, jak wykonane były założenia polityki pieniężnej po zakończeniu roku budżetowego. RPP ustala wysokość stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego.

Zarząd NBP kieruje działalnością NBP. Członków Zarządu powołuje na okres 6 lat i odwołuje Prezydent RP na wniosek Prezesa NBP.

Komisja Nadzoru Finansowego

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) to organ nadzorujący prawidłowe funkcjonowanie rynku finansowego. Urząd KNF zapewnia kontrolę nad prowadzeniem działalności bankowej oraz podejmuje działania służące prawidłowemu funkcjonowaniu rynku finansowego. Nadzór nad działalnością Komisji sprawuje Prezes Rady Ministrów.

Zadania KNF

- Sprawowanie nadzoru nad sektorem bankowym, rynkiem kapitałowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, nadzór nad instytucjami płatniczymi i biurami usług płatniczych, instytucjami pieniądza elektronicznego oraz nad sektorem kas spółdzielczych.
- Podejmowanie działań służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynku finansowego, ubezpieczeniowego i emerytalnego.
- Podejmowanie działań mających na celu rozwój rynku finansowego i jego konkurencyjności.
- Podejmowanie działań edukacyjnych i informacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku finansowego.
- Udział w przygotowywaniu projektów aktów prawnych w zakresie nadzoru nad rynkiem finansowym, ubezpieczeniowym i emerytalnym.
- Stwarzanie możliwości polubownego i pojednawczego rozstrzygnięcia sporów między uczestnikami rynku finansowego. Do tych zadań predysponowany jest Sąd Polubowny działający przy KNF.

Giełda Papierów Wartościowych

Opisując ją najprościej jest to miejsce, w którym dokonuje się zakupu lub sprzedaży dokumentów, które potwierdzają i gwarantują prawa majątkowe. Dawniej dokumenty te miały formę papierową, stąd nazwa odwołująca się do przeszłości, jednak dziś to forma elektronicznego zapisu. Oczywiście w uporządkowanym świecie finansów zakupy i sprzedaż odbywają się w formie zorganizowanej. Całość obrotu podporządkowana jest ustalonym normom i zasadom i zgodna jest z przepisami prawa. Rozwiązania prawne rozstrzygają na przykład o tym, kto ma dostęp do systemu giełdowego, którymi instrumentami finansowymi można handlować i w jaki sposób ustalone są ceny. Polska Giełda Papierów Wartościowych ma siedzibę w Warszawie. To spółka akcyjna, w której znaczną część udziałów posiada Skarb Państwa. Na GPW istnieje możliwość obrotu papierami wartościowymi, takimi jak akcje lub obligacje oraz instrumentami finansowymi, takimi jak opcje czy kontrakty terminowe, które nie są papierami wartościowymi.

Obrót na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie regulowany jest przez regulamin giełdy, wspomnianą wcześniej Komisję Nadzoru Finansowego oraz przez ustawy.

Warszawska giełda jest głównym elementem rynku wtórnego. Oznacza to miejsce, w którym następuje obrót wyemitowanym i sprzedanym pierwszemu posiadaczowi instrumentem finansowym. GPW oprócz Głównego Rynku prowadzi także rynek akcji młodych, szybko rozwijających się przedsiębiorstw zwany New Connect, rynek nieskarbowych papierów dłużnych Catalyst oraz Platformę Obrotu Energią Elektryczną (POEE). Rynek ten umożliwia zawieranie transakcji kupna i sprzedaży energii elektrycznej.

Najważniejszymi indeksami giełdowymi głównego rynku są: WIG, WIG20, MWIG40 i SWIG80. Według tych indeksów można w sposób obrazowy przedstawiać koniunkturę lub jej brak na giełdzie.

Władzami Giełdy Papierów Wartościowych są:

- Walne zgromadzenie.
- Rada nadzorcza zwana Radą Giełdy.
- Zarząd zwany Zarządem Giełdy.

Zarząd Giełdy składa się z czterech osób pracujących pod zarządem Prezesa. Zarząd dopuszcza do obrotu giełdowego papiery wartościowe, określa zasady wprowadzania papierów wartościowych do obrotu, nadzoruje działalność maklerów giełdowych i członków giełdy w zakresie obrotu giełdowego.

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych (KDPW) to spółka akcyjna, centralna instytucja odpowiedzialna za prowadzenie i nadzorowanie systemu depozytowo-rozliczeniowego w zakresie obrotu instrumentami finansowymi w Polsce. KDPW prowadzi rejestrację papierów wartościowych oraz zajmuje się rozrachunkiem transakcji na rynku regulowanym i poza rynkiem regulowanym. Jej akcjonariuszami w równych częściach są Skarb Państwa, Giełda Papierów Wartościowych SA oraz NBP.

Funkcje KDPW

- KDPW umożliwia przeprowadzanie bezpiecznych i skutecznych transakcji papierów wartościowych pośrednicząc pomiędzy kupującym i sprzedającym w celu sprawnego przeprowadzenia transakcji.
- KDPW świadczy usługi związane z zabezpieczaniem papierów wartościowych.
- KDPW dokonuje ewidencji i zapewnia przejrzystość informacji dotyczących emisji i obrotu papierami wartościowymi.
- KDPW pełni rolę nadzoru nad rynkiem papierów wartościowych. Instytucja ta dba o uczciwość i przejrzystość rynku.

Funkcje Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych są istotne dla stabilności i przejrzystości rynku papierów wartościowych w Polsce. Dzięki nim inwestorzy mogą mieć pewność, że ich transakcje są bezpieczne i prawidłowo rozliczane. KDPW reguluje wiele aspektów związanych z papierami wartościowymi, co przyczynia się do budowania zaufania uczestników rynku.

Inflacja

Zjawisko inflacji to ogólny wzrost poziomu cen towarów i usług w gospodarce. Innymi słowy, za te same produkty należy zapłacić więcej niż płaciliśmy wcześniej. Inflacja wskazuje utratę siły nabywczej pieniądza, ponieważ za daną jednostkę pieniądza można kupić coraz mniej dóbr i usług. Gdy istnieje wysoki poziom inflacji, staje się ona coraz bardziej negatywnym zjawiskiem i gospodarczo zjawiskiem. Następuje spadek wartości oszczędności, ubożenie społeczeństwa, spadek wartości waluty krajowej względem innych walut. Jednak dla niektórych sektorów gospodarki może mieć dobre konsekwencje poprzez zwiększenie popytu konsumpcyjnego. Wszystko zależy od jej poziomu, dlatego banki centralne zwykle starają się utrzymywać kontrolowany niski poziom inflacji w celu zapewnienia stabilizacji.

Jednym z zadań Narodowego Banku Polskiego, o czym już wspominaliśmy, jest utrzymanie inflacji na stałym, niskim poziomie.

Skutki inflacji odczuwa każdy z nas i każdy z nas inaczej sobie z nimi radzi. Instytucje państwowe starają się kontrolować inflację, co jest bardzo ważne dla stabilności gospodarczej jak i pomyślności każdego gospodarstwa domowego.

Mamy w gospodarce także odwrotne zjawisko – deflację. Oznacza to, że poziom cen towarów i usług spada. Może ona prowadzić do powstania negatywnego zjawiska - obniżenie popytu na skutek spadku cen w oczekiwaniu na pogłębienie tychże spadków.

Podsumowując. Zarówno wysoki poziom inflacji jak również deflacja może negatywnie wpływać na stabilność gospodarki.

I tak oto zatoczyliśmy koło od wskazówek jak tworzyć pierwsze, proste budżety na skalę młodego człowieka po skomplikowany świat finansów. Czy zatem nie warto planować swojego budżetu tak, aby na nieprzewidziane sytuacje, które mogą się zdarzyć, ale zaznaczmy - nie muszą, mieć zaoszczędzone pieniądze? Eliminując sukcesywnie zbędne wydatki, dbając o oszczędności możemy temu zapobiec.

Tak, wiemy, mogą być przecież rodzice, którzy nam pomogą i kupią nam niezbędną rzecz. Ale pomyślmy - gdyby to oni również nie planowali budżetów i poprzez niekontrolowane wydatki nie mogli nam pomóc? Jakby to było?

Umiejętne gospodarowanie pieniędzmi jest przydatne od najmłodszych lat, po każdy etap naszego życia. To określa naszą dojrzałość w zakresie finansów dając nam równocześnie poczucie bezpieczeństwa. Warto zastanowić się jakie kroki możemy podjąć w celu poprawy kontroli finansów osobistych.

Temu też ta publikacja ma służyć :)

Na koniec przedstawiamy dla przypomnienia skrótowo listę pojęć, aby pewne tematy łatwiej było Wam zrozumieć czy zapamiętać:

- **Akcje** - to papiery wartościowe, który reprezentują własność w danej spółce będącej na giełdzie.
- **Bank** - podstawowa instytucja pośrednictwa finansowego, której utworzenie i uruchomienie wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Bank przyjmuje depozyty, udziela kredytów, prowadzi rachunki bankowe, udziela i potwierdza gwarancje i poręczenia, otwiera i potwierdza akredytywy oraz wykonuje inne czynności wymienione w ustawie Prawo bankowe. Banki mogą być tworzone jako banki państwowe, banki spółdzielcze lub banki w formie spółek akcyjnych. Działalność banków hipotecznych i banków zrzeszających dodatkowo regulują odrębne ustawy: o listach zastawnych i bankach hipotecznych oraz o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Banki zrzeszające skupiają jeden lub więcej banków spółdzielczych i działają na ich rzecz. Zasada „jednego paszportu europejskiego” zezwala instytucjom kredytowym zarejestrowanym w innych krajach UE na utworzenie w Polsce oddziału. Jego działalność nadzoruje instytucja nadzorcza państwa macierzystego.
- **Bank Światowy** - zapewnia pomoc techniczną i doradztwo w zakresie polityki (usługi niekredytowe) oraz pomoc finansową mającą na celu doprowadzenie do wzrostu gospodarczego i zredukowanie ubóstwa w krajach rozwijających się.
- **Deflacja** - oznacza, że poziom cen towarów i usług spada.
- **Dwuskładnikowa autoryzacja** - dodatkowa warstwa ochrony, wymaga podania dodatkowego kodu, który jest wysyłany na Twój telefon komórkowy lub generowany w aplikacji banku podczas logowania się na konto.
- **Fundusze inwestycyjne** - zajmują się gromadzeniem środków pieniężnych indywidualnych inwestorów oraz ich lokowaniem w różnego rodzaju instrumentach finansowych.
- **Giełda papierów wartościowych** - to miejsce, w którym dokonuje się zakupu lub sprzedaży dokumentów, które potwierdzają i gwarantują prawa majątkowe, między innymi akcji lub obligacji, oraz instrumentów finansowych, takich jak opcje czy kontrakty terminowe, które nie są papierami wartościowymi.
- **Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW)** – polska giełda papierów wartościowych,
- **Inflacja** - to trwałe zwiększanie się poziomu cen towarów i usług w gospodarce.
- **Komisja Nadzoru Finansowego (KNF)** - sprawuje nadzór nad sektorem bankowym, rynkiem kapitałowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, nadzór nad instytucjami płatniczymi i biurami usług płatniczych, instytucjami pieniądza elektronicznego, sektorem kas spółdzielczych oraz nad sektorem instytucji pożyczkowych.
- **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych (KDPW)** - prowadzi rejestrację papierów wartościowych oraz zajmuje się rozrachunkiem transakcji na rynku regulowanym i poza rynkiem regulowanym.
- **Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW)** - zasadniczą misją MFW jest zapewnienie stabilności międzynarodowego systemu walutowego. Misję tę Fundusz realizuje przede wszystkim w ramach dwóch podstawowych obszarów działalności nadzorczej i kredytowej.

- **Narodowy Bank Polski (NBP)** – bank centralny w Polsce ma wyłączne prawo emitowania znaków pieniężnych w Polsce. Zapewnia ich odpowiednią ilość w obiegu oraz płynność rozliczeń gotówkowych, wprowadzając do obiegu banknoty i monety o określonych nominałach. NBP dąży do utrzymania stabilności cen, zaopatruje banki i inne uprawnione podmioty w gotówkę, abyś Ty mógł ją kiedykolwiek zechcesz wypłacić w kasie lub bankomacie, organizuje rozliczenia pieniężne tak, aby Twoje pieniądze trafiły bezpiecznie tam, gdzie chcesz. NBP gromadzi rezerwy walutowe państwa i zarządza nimi dla zapewnienia bezpieczeństwa finansowego kraju.
- **Obligacje** - to papier wartościowy emitowany, w którym emitent stwierdza, że staje się dłużnikiem obligatariusza i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia.
- **Pieniądz** - jest środkiem wymiany, nośnikiem wartości oraz jednostką rozliczeniową. Rozróżniamy pieniądz w obrocie gotówkowym (monety i banknoty) oraz pieniądz bezgotówkowy przenoszony z jednego z rachunków bankowych na inny, w formie zapisów dla rozliczających się stron.
- **Rada Polityki Pieniężnej (RPP)** – jest jednym z organów NBP, Zadaniem RPP jest coroczne ustalanie założeń polityki pieniężnej oraz podstawowych zasad jej realizacji.
- **Wydatki stałe** - to wydatki, które ponosi się co miesiąc i które zawsze są na zbliżonym poziomie, np. koszty dojazdu, czynszu, prądu itp.
- **Wydatki zmienne** - to wydatki, które zmieniają się z miesiąca na miesiąc lub są nieregularne, np. wyjścia ze znajomymi, podróże, zakupy niezbędnego sprzętu czy przedmiotów potrzebnych na dalsze kształcenie się.
- **Wymiana towarowa (barterowa)** - bez pieniądza jedynym możliwym sposobem zapłaty byłby handel polegający na wielokrotnym cyklu wymiany towarów lub usług.

Wymienię warzywa na Twoją owieczkę . . .

Tworzymy nowe perspektywy

Akademia Jagiellońska w Toruniu to niepubliczna uczelnia w samym centrum toruńskiej starówki, oferująca najwyższą jakość kształcenia. Doświadczona kadra, połączenie teorii i praktyki oraz przyjazne warunki studiowania to tylko część z cech opisujących Tę uczelnię. Jesteśmy przekonani, że nasi studenci pójdą w ślady absolwentów i odniosą sukces w swoim dalszym życiu. Akademia Jagiellońska została stworzona po to, by zaoferować Wam wszystko co najlepsze.

Zły pieniądz wypiera dobry pieniądz.
Zwykły mawiać urodzony w Toruniu słynny astronom Mikołaj Kopernik.
Bowiem jeśli w obiegu są monety zawierające dużo i mało kruszcu,
to te dobre pierwsze znikną – a w obiegu pozostaną słabe.

Autorzy oraz wsparcie merytoryczne:

prof. Grzegorz Górski
dr inż. Włodzimierz Wysocki
dr Piotr Międlar
mgr Agata Marszał

Opracowanie graficzne:
Jarosław Fiderek
www.fiderek.eu